

ÖYUNCAK KÜTÜPHANESİ ve ULUSLARARASI ÖYUNCAK KÜTÜPHANESİ BİRLİĞİ

Işık KAMARAJ*

ÖZET

Oyuncak kütüphanesi, çocukların gelişimine katkıda bulunmasının yanı sıra, küçük çocuklara ve ailelerine destek veren, danışmanlık yapan, oyunlarla ilgili bilgi veren, oyun materyalleri ve eğitimsel aktiviteler sunan ve çocukların gelişimine uygun materyalleri ve oyuncakları bulunduran kaynak merkezlerdir. Oyuncak kütüphaneleri, “aile destek programlarının” bir türü olarak tüm dünyada, 1935 yılından itibaren açılmaya başlamıştır. İlk oyuncak kütüphanesi, Amerika’da açılmıştır. Daha sonra, İsveç ve İngiltere Kanada ve Avusturalya’da açılmıştır. Bugün, dünya genelinde 40’tan fazla ülkede oyuncak kütüphanesi bulunmaktadır. 1990 yılında, Torino’da yapılan “5. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı” sırasında “Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği” kurulmuştur. Birlik, 1978 yılından beri üç yılda bir “Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansları” düzenlemektedir.

Anahtar sözcükler: Oyuncak kütüphanesi, Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği.

TOY LIBRARY AND INTERNATIONAL TOY LIBRARY ASSOCIATION

SUMMARY

Toy libraries are resource centers that provides assistance to young children and their families, gives consultancy service and information about plays, offers play materials and educational activities and supplies appropriate materials and toys for child development as well as contributing the development of children. Toy libraries are in commission all over the world since 1935. The first toy library is opened in America, then in Sweden, England, Canada and Australia respectively. Today, there are toy libraries in over 40 countries worldwide. “International Toy Library Association” (ITLA) was founded in 1990 during “the 5th International Toy Library Conference”. ITLA has organized “International Toy Library Conferences” once in three years since 1978.

Key words: Toy library, International Toy Library Association.

---

* Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı

Öncelikle, “neden oyuncak kütüphanesi vardır?” diye sorulabilir. Çünkü, toplumda bu kütüphanelere ihtiyaç duyulmaktadır! Çocukların oyun oynamak için kullandıkları materyaller onların sağlıklı gelişimlerinin araçlarıdır. Evde yapılmış ya da üretilmiş olsun, her türlü oyuncak çocukların kendi yeteneklerini keşfetmelerini sağlamaktadır. Oyuncak kütüphaneleri de, çocukların gelişimlerinde önemli yer tutan uygun araçlara ekonomik bir şekilde ulaşma imkanı verir (How to Set Up and Operate a Toy Library, USA-TLA, 1994: 4).

Oyuncak kütüphaneleri, “aile destek programlarının” bir çeşidi olarak düşünülmektedir (Mayfield, 1996). Bu programlar, özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin eğitim materyali, oyuncak ve oyun ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuş olan, kar amaçlı olmayan organizasyonlar olarak toplumda önemli bir hizmeti yerine getirmektedir.

Oyuncak Kütüphanesi Nedir?

Oyuncak kütüphanesi, çocukların gelişimine katkıda bulunmasının yanı sıra, küçük çocuklara ve ailelerine destek veren, danışmanlık yapan, oyunlarla ilgili bilgi veren, oyun materyalleri ve eğitimsel aktiviteler sunan ve çocukların gelişimine uygun materyalleri ve oyuncakları bulunduran kaynak merkezlerdir. Oyuncak kütüphaneleri, genellikle “ödünç oyuncak” vermektedir (Mayfield, 1993; Kamaraj, 2000; How to Set Up and Operate a Toy Library, USA-TLA, 1994: 4).

“Ödünç oyuncak verme kütüphaneleri”, topluma değerli bir hizmet sunmaktadır (Moore, 1995). Bu hizmetin ortaya çıkma nedenlerine bakıldığında ise;

1. Kadınların çalışma hayatının içine girmesi ile çocukların günlük bakıma ihtiyaç duymaları,
2. Çocuk bakıcılarının ve günlük bakım merkezlerinin, çocuklar için uyarıcı ve eğitici bir çevreyi oluşturan materyallere ihtiyaç duymaları,
3. Ayrıca, bu kütüphanelerin, halk kütüphanelerinin verdiği hizmetten yola çıkarak kitaplar gibi oyuncakları ve oyunları ödünç vermeye başlamış olmaları da, bu hizmetin ortaya çıkma nedenleri arasında sıralanabilir.

Oyuncak kütüphanelerinden, okul öncesi ve ilköğretim dönemi çocukları yararlanmaktadır. Özellikle, bebeklikten okul çağına kadar olan çocuklar hedef kitledir. Ayrıca, aile üyeleri de bu kütüphanelerden yararlanabilmektedir (Mayfield, 1993; Kamaraj, 2000).

Oyuncak Kütüphanesinin Önemi

Çocuklar için;

- Sosyalleşme ve grupta davranış becerilerinin artması,
- Çeşitli oyuncak ve oyun imkanlarının kolayca bulunabilmesi,
- Çocukların okula hazırlıkla ilgili deneyimlerine olumlu katkıda bulunması,

Aileler için;

- Anne-babanın çocuk gelişimi hakkında bilgi edinmesi,
- Oyunun önemini kavraması, oyuncakların nasıl kullanılacağına ilişkin fikir edinmesi,
- Ailelerin, çocukları için oyuncak seçmesi ve oyuncaklara değer vermenin gerekli olduğuna ilişkin bilgi edinmesi,
- Kütüphanede, çocukların evlerindeki mevcut oyuncak tipinden farklı oyuncakların bulunması,
- Çeşitli oyuncakların daha ucuza bulunabilmesi,
- İyi oyuncakların kolayca bulunabildiği bir yer olması,
- Halk kütüphanelerinin kullanımını arttırmaktır.

Aynı zamanda, anneler ve özellikle başka bir yerleşim birimine yeni göç eden yalnız (izole edilmiş aileler) kalmış aileler için önemi ise;

- Ailelerin sosyalleşme becerilerini arttırma,
- Evde çocukları ile birlikte daha çok oyun oynamalarını teşvik etme,
- Çocuğun sevdiği özel oyuncakları oyuncak kütüphanesinden ödünç almalarına imkan vermektir (Mayfield, 1996).

Oyuncak Kütüphanesinin Genel Amaçları

Bir oyuncak kütüphanesinin genel amacı, her çocuğa sağlıklı bir şekilde büyümesini ve gelişmesini sağlayacak oyuncaklar ile oyun oynama imkanı vermektir. Diğer amaçlar:

1. (Öğrenme ve gelişim ile ilişkili olarak) Oyunun önemini artırarak çocukların yaşamlarını zenginleştirmek,
2. Anne-babalara, çocuk bakıcılarına, öğretmenlere ve terapistlere gelişim bilgisi ve çeşitli materyaller sunmak,
3. Sınırlı gelir düzeyinde olan ebeveyne (yeterli sayıda ve çeşitlilikte oyuncak alabilme konusunda) imkan sağlamak,
4. İstenilen oyuncuğun alınmasına karar vermek için ebeveyn ve çocuk bakıcılarına yardımcı olmak,
5. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların kullanabileceği nitelikte materyaller ve oyuncaklar sunmak,
6. Çocukların oyuncakları paylaşması, ödünç alması ve geri getirmesi yoluyla sorumluluk geliştirmelerini sağlamak,
7. Küçük çocuklarla çalışan çocuk bakıcıları, terapistler, anne-babalar ve öğrenciler için, toplumda bir eğitim kaynağı olarak hizmet vermektir (How to Set Up and

Operate a Toy Library, USA-TLA, 1994: 4).

Oyuncak kütüphanesinin hem çocuklara hem de ailelerine yönelik amaçlarına bakıldığında:

Çocuklara yönelik amaçlar;

1. Çocukların sosyalleşmelerini ve gruptaki davranış becerilerini arttırmak,
2. Çocukların oyuncak kullanımını arttırmak,
3. Çocukların oyununu kolaylaştırmak,
4. Çocukların okul ortamı ile ilgili ilk tecrübelerini olumlu yönde geliştirmek,
5. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların oyunlarına yardımcı olmaktır.

Ailelere yönelik amaçlar;

1. Aileleri, çocuk gelişimi hakkında olumlu yönde etkilemek,
2. Aileleri, oyunun önemi konusunda bilgilendirmek,
3. Ailelere, oyuncak kullanımı hakkında bilgi vermek ve oyuncak seçimlerine katkıda bulunmak,
4. Ailelerin anne-babalıkla ilgili becerilerini arttırmaya yardımcı olmak ve çocuklarıyla daha fazla birlikte olmalarını sağlamaktır (Mayfield, 1996: 2).

Tablo 1. Oyuncak Kütüphanelerinin Dünyadaki Gelişimi

Ülke Adı	Oyuncak Kütüphanesinin İlk Açıldığı Yıl
Amerika Birleşik Devletleri	1935
İsveç	1963
İngiltere	1967
Norveç	1969
Avustralya	1971
Hollanda	1973
İsviçre	1972
Kanada	1970
Hırvatistan	1976
Japonya	1981
Kore	1983
Nijerya	1986
Rusya	1992
Güney Afrika	1993
Hindistan	1993
İsrail	1994
Türkiye	1999

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, oyuncak kütüphaneleri 1935 yılından itibaren, başta Amerika Birleşik Devletleri'nde olmak üzere, 1960 yılından itibaren çeşitli ülkelerde açılmıştır.

Dünyada, oyuncak kütüphanelerinin bulunduğu ülkeler, "Ulusal Oyuncak Kütüphaneleri Birliği" adı altında federasyon ya da birlikler kurmuştur. Bu birlikler, ülke genelindeki mevcut oyuncak kütüphaneleri ile aralarındaki iletişimi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çeşitli ülkelerde bulunan "Ulusal Oyuncak Kütüphaneleri Birlikleri" oyuncak kütüphanelerini aynı çatı altında toplamayı başarmıştır. "Ulusal Oyuncak Kütüphanesi Birliklerinin" yanı sıra, sürekli bir halka yapının oluşturulmasının gerekli olduğu düşüncesinden hareket edilerek "Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği"nin kurulması planlanmıştır. Bu birlik, kendisi ile çeşitli ülkelerde bulunan "Ulusal Oyuncak Kütüphanesi Birlikleri" arasındaki iletişimi etkili hale getirmeye çalışmaktadır.

Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği (International Toy Library Association: ITLA)

"Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği'nin (ITLA)" kurulması kararı, 28 Mayıs 1987'de Toronto'da yapılan "Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı'nda" alınmıştır (Moore, 1995). "Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği" (Association Internationale Des Ludotheques), 1990 yılında, Torino'da yapılan "5. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı" sırasında kurulmuştur.

"Uluslararası Oyuncak Kütüphaneleri Birliği (ITLA)", Belçika yasalarına aşağıdaki amaçları destekleyen, her birliğe veya bireye açık olan ve kar amaçlı olmayan organizasyon olarak kaydedilmiştir. Birlik, şu anda 11 kişilik bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. "Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği (ITLA)", ulusal oyuncak kütüphanesi birlikleri ve doğrudan uluslararası üyelerden oluşan, kar amaçlı olmayan uluslararası bir organizasyondur. 11 üye dünyadaki çeşitli ülkelerin (Güney Kore, Belçika, İsveç, Avustralya, İtalya, Brezilya, İsviçre, Kanada, Malezya, Japonya, Portekiz) temsilcilerinden oluşmuştur (<http://www.itla-toyllibraries.org/>).

Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği'nin (ITLA) Amaçları

"Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği" oyun ve oyuncak etkileşiminin eğitimsel, fiziksel, psikolojik ve sosyal ve kültürel gelişim için gerekli olduğuna inanmaktadır. Birliğin amaçları bu inançtan yola çıkarak şu şekildedir:

1. Tüm dünyada oyuncak kütüphanelerinin daha çok açılmasını sağlamak,
2. Uluslararası düzeyde, fikir ve materyallerin değiş-tokuşuna imkan sağlayarak ulusal oyuncak kütüphaneleri birlikleri arasında bir bağ olarak hizmet vermek,
3. Sağlık, gelişim, eğitim, sosyal problemler ve oyunla ilgili diğer organizasyonlar ve birliklerle bağlantı kurmak,
4. Eğitimsel, fiziksel, psikolojik, sosyal ve kültürel gelişim sağlayan oyun ve oyuncakların üretimini, gelişimini ve yaratılmasını sağlamak ve böyle oyuncaklar hakkında bilgiyi yaymak,

5. Oyun, oyuncak ve oynayan arasındaki etkileşim hakkında periyodik, uluslararası olaylar ve konferanslar düzenlemek (http://www.cil-ludoteca.com/cgi-bin/html_eng/itla.asp; <http://www.itla-toylibraries.org/>)

6. “Oyuncak Kütüphaneleri” kavramını dünyaya yaymak,

7. Unesco, Unicef ve Uluslararası Çocuk Oyunu Komitesi (ICCP: International Committee on Children’s Play) gibi uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak ve çalışmak,

8. Baskı grubu hareketi olarak çocukların sosyal, entellektüel ve fiziksel gelişimini uyaran yüksek kaliteli oyunların ve oyuncakların gelişimini desteklemek,

9. “Ulusal Oyuncak Kütüphaneleri Birliği” ile oyuncak kütüphaneleri arasındaki iletişim ağını (fikir, deneyimler, materyal ve kaynakları verme) etkili hale getirmek,

10. Her üç yılda bir uluslararası konferans organize etmektir (Moore, 1995: 33).

Oyuncak kütüphanesi fikri dünya üzerindeki birçok ülkeye yayılmıştır. İlk “Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı” 1978 yılında, Londra’da 20 ülkeden temsilcinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir (How to Set Up and Operate a Toy Library, USA-TLA, 1994: 22). 1978 yılından itibaren çeşitli ülkelerde üç yılda bir periyodik olarak düzenlenen “Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansları”;

1978 yılında, 1. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı İngiltere/Londra’da 20 ülkeden 180 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Oyuncak Kütüphaneleri Takım Çalışmasıdır” (Toy Libraries are Team Work).

1981 yılında, 2. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı, İsveç/Stokholm’de 30 ülkeden 230 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Toplumda Oyuncak Kütüphaneleri”dir (Toy Libraries in Society).

1984 yılında, 3. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı, Belçika/Brüksel’de 33 ülkeden 250 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Oyun Oynamak İletişimdir (To Play is to Communicate).

1987 yılında, 4. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı Kanada/Toronto’da 20 ülkeden 200 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Oyun Aracılığı ile Paylaşma” (Sharing Through Play).

1990 yılında, 5. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı, İtalya/ Torino’da 31 ülkenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Oyun Herkes İçindir” (Play is for All’.). Bu konferansta “Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Birliği” (Association Internationale Des Ludothèques), resmi olarak kurulmuştur.

1993 yılında, 6. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı, Avustralya/Melbourne’de çeşitli ülkelerden 537 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Oyun İçin Ortamlar”dır (Environments for Play).

1996 yılında, 7. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı, İsviçre/Zürih’te 27

ülkeden 350 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Her Ortam Oyun Ortamıdır” (Every Space is Play Space).

1999 yılında, 8. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı, Japonya/Tokyo’da 23 ülkeden 592 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Toplumda Oyun”dur (Play in Society).

2002 yılında, 9. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı, Portekiz/Lizbon’da 22 ülkeden 339 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Oyun Oynama Gelişimdir” (Playing Is Growing).

2005 yılında, 10. Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı, Güney Afrika/Tshwane’da (Pretoria) 24 ülkeden 270 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Oyuncak Kütüphanesi: Oyun Aracılığı ile Daha İyi Bir Dünya Oluşturma”dır (Toy Libraries: Building a Better World Through Play) (Atkinson, 2005).

Üç yılda bir periyodik olarak düzenlenen “Uluslararası Oyuncak Kütüphanesi Konferansı’nın” dışında, Asya kıtasındaki altı ülkenin (Avustralya, Hindistan, Japonya, Tayvan, Malazya ve Kore) katılımı ile 2004 yılında ilk defa, “1. Asya Oyuncak Kütüphanesi Konferansı” Seul, Kore’de gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması “Oyuncak Kütüphanesi ve Aile”dir (The Toy Library and Family).

KAYNAKLAR

- Atkinson, Pat. (2005). "Toy Libraries Around The World", *10th International Toy Library Conference*, South Africa/ Tshwane/Pretoria
<http://www.activelearninglibraries.org.za/conference.html>
- How to Set Up and Operate a Toy Library, The USA Toy Library Association Operator's Manual*. (1994). USA Toy Library Association, Third Edition, USA.
http://www.cil-ludoteca.com/cgi-bin/html_eng/itla.asp
<http://www.itla-toylibraries.org/>
- Kamaraj, Işık. (2000). "Okul Öncesi Eğitimde Oyuncak Kütüphanesi", *M.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12: 177-182.
- Mayfield, Margie. I. (1993). "Toy Libraries: Promoting Play, Toys and Family Support Internationally", *Early Child Development and Care*, 87: 1-13.
- Mayfield, Margie. I. (1996). "Toy Libraries: Supporting Families In Four Countries", 10-13 Nisan Minneapolis, *Association for Childhood Education International*, USA.
- Moore, Julia E. (1995). "A History of Toy Lending Libraries in the United States Since 1935", *Promoting Development Through Toys and Play*, Distributed by USA-TLA Headquarters USA-TLA, USA Toy Library Association.